

Onderwerp: Commissie monitoring waddengas 2006

Verslag bijeenkomst d.d. 6 september 2007.

Plaats: NAM Assen

	Cie-leden	Namens	Expertise	Aanwezig
1	J. Hoogland (JH)		Voorzitter	x
2	U. Hosper (UH) H. de Vries (HV)*	Fryske Gea	Biologie	x
3	H. van Kersen (HK) P. Walker (PW)*	Waddenvereniging	Communicatie Biologie	x
4	E. Lammerts (EL) M. Firet (MF)*	Staatsbosbeheer	Ecologie	x
5	A. Prakken (AP) E. Nuijen (EN)*	Rijkswaterstaat	Kustbeheer	x
6	R. Cazemier (RC)* H. Harmsma (HH)	Gemeente Dongeradeel	Juridisch Bestuurlijk	x
7	P. Bot (PB)	Provincie Friesland	Planologisch Bestuurlijk	x

	Secretariaat	Namens	Expertise	Aanwezig
	P. van de Water (pW)	NAM	Juridisch Bestuurlijk secretaris	x
	G. Wintermans (GW)	NAM	Ecologie plv secretaris	x
	J.W. Resink	NAM	Asset Manager	

x= aanwezig

*= vaste plaatsvervanger

nr	Omschrijving	Actie
1	Verslag van vorige vergadering 6 september wordt goedgekeurd en getekend door voorzitter en secretaris en vervolgens geplaatst op de NAM web-site.	pW
2	Op 29 augustus jl. heeft de ABRvS uitspraak gedaan in de bodemprocedure. Alle verleende vergunningen blijven onveranderd in stand, een aantal partijen wordt niet ontvankelijk verklaard en van de overige appellanten worden de bezwaren ongegrond verklaard. Opvallende punten in de uitspraak: -bijzondere uitleg van begrip belanghebbenden -voldoende onderzoek verricht door NAM e.a.; appellanten niet voldoende aannemelijk gemaakt hetgeen beweerd werd -reikwijdte van Rijksprojectbesluit in relatie tot andere uitvoeringsbesluiten -zandsuppletie/vergunningplicht/mitigerende maatregel -nadere invulling van begrip zekerheid -uitspraak over causaliteit tussen waarnemingen in biotische veranderingen en gaswinning: r.o 2.17.14: "Primaire terugkoppelingsmechanisme is het meten van de feitelijke bodemdaling. In aanvulling daarop is voorzien in de monitoring van abiotische en biotische factoren.....Of sprake is van causaliteit vergt in de meeste gevallen nader onderzoek dat naar verwachting op korte termijn (na het constateren van negatieve ontwikkelingen) niet tot bruikbare resultaten zal leiden. Bovendien kunnen trends in veel gevallen pas na enige tijd worden vastgesteld. Gelet op voorschrift 3.4 van de Nbw vergunningen..behoeft de causaliteit evenwel nader perse onomstotelijk te zijn onderzocht of bewezen, maar kan een wetenschappelijk onderbouwd vermoeden volstaan om in te grijpen in het winningstempo".	pW
3	Monitoring /Tijdige Beschikbaarheid monitoringsresultaten: In beginsel kunnen (moeten) alle monitoringresultaten worden gerapporteerd voor 1 mei van ieder jaar volgend op het jaar van monitoring. Uitzondering zijn de SOVON vogeltelling gegevens van SOVON.	GW

	<p>Hiervoor is het volgende haalbaar: Om kombergingen als referentiegebieden in te kunnen zetten in de vogelmonitoring, moeten de historische gegevens (ca 30 jaar telgegevens t/m 2006) worden omgezet. Daartoe wordt in 2007 en 2008 aanvullend literatuur- en veldonderzoek gedaan naar de verspreiding van wad/watervogels tijdens laag water. De eerste bevindingen van het onderzoek in 2007 worden gebruikt om in 2008 (voor 1 mei) een indruk te geven van de trendmatige ontwikkeling van de verschillende (gids)soorten adh de gegevens t/m 2006. In 2009 is het aanvullend onderzoek afgerond en wordt een definitief beeld gegeven van de trendmatige ontwikkelingen (incl. het jaar 2007) gegeven. SOVON heeft aangegeven de achterstand in de gegevensverwerking van ca 1 jaar, geleidelijk weg te willen werken.</p> <p>Onderzoekers geven aan dat e.e.a. geen afbreuk doet aan het kunnen trekken van conclusies en dat na een periode van 5 jaar monitoren versnelling van uitwerken van de tel gegevens mogelijk is. .Verwacht wordt dat de tel gegevens 2012 in 2013 beschikbaar kunnen zijn.</p> <p>Commissie verzoek om druk te houden op zo spoedig mogelijk beschikbaarheid van gegevens maar heeft geen overwegende bedenkingen met de voorgestelde werkwijze.</p> <p>Digitale foto's. -digitale foto serie van Wad gereed op basis van waterstand -1,5 NAP bij Ballum. Er worden dit jaar nog foto's gemaakt op basis van -1 meter NAP. Wachten is op geschikt tijdstip om te kunnen vliegen. Koppeling fotoseries aan kaart RWS lodingen voor inzicht in oppervlakte en hoogteligging wadplaten moet nog worden uitgevoerd maar resultaten lodingen (hoogteliggingkaart) is toegezonden aan NAM.</p>	
4	<p><u>Audit cie m.e.r.:</u> Audit cie m.e.r. heeft ter beoordeling ontvangen de gegevens m.b.t. de 0 situatie (bodemhoogten en biotiek)juist voorafgaand aan de gaswinning en het monitoringsprogramma. Aanvullende gegevens voor de nulsituatie van 2006 moeten nog worden toegevoegd alsmede de verziltingsrapportages voor het binnendijkse gebied.</p> <p>Alvorens zij de minister adviseert, wenst de auditcommissie van NAM een Startdocument waarin met name de toepassing van de hand aan de kraan in relatie tot de biotiek in één document wordt beschreven.</p> <p>Het startdocument moet een overzicht geven van relevante kennis m.b.t.de gevolgen van bodemdaling door gaswinning op de ecologie van de Waddenzee én inzicht geven in de selectie van monitoringparameters (vooral biologische).</p> <p>In het Startdocument wordt opgenomen een effectketenanalyse met een selectie van parameters waaruit conclusies kunnen worden getrokken over een relatie tussen gaswinning en waarneming in verandering van biotiek. Hierin ook nagaan/beschrijven de keuze van juiste te monitoren parameters. Daarbij meer nadruk op areaal leefgebied dan afgeleide parameters hiervan (bv aantallen vogels)</p> <p>De gegevens zijn momenteel wel aanwezig maar verspreid over diverse documenten zoals MER/onderliggende rapporten, vergunningsaanvragen, Nbw-vergunningen e.d..</p> <p>Het concept startdocument is ook ter beoordeling voorgelegd aan de Commissie. Tot 14 september a.s. mogelijkheid om commentaar door te geven. Opmerkingen van de Commissie: -o situatie verder uitwerken (inclusief referentiegebieden) -monitoring heeft wel degelijk een functie bij het toepassen van het Hand aan de Kraan principe echter t.a.v. causaal verband wel rekening houden met hetgeen hieromtrent is gezegd in de uitspraak in de bodemprocedure.</p>	<p>GW/pW</p> <p>Cie</p>

5	<p>Discussie Hb en meetresultaten</p> <p>Alhoewel Commissie zich primair richt op de biotische monitoring wenst zij ook een goed begrip te hebben van het sturingsmechanisme op basis van de a-biotische parameter bodemdalingsnelheid en ook te beschikken over de uitkomsten van deze (toekomstige) rapportages op basis van het meet- en regelprotocol. N.a.v. een verzoek van de Commissie wordt door TNO (als formele adviseur van het bevoegd gezag) inzichtelijk gemaakt wat de waarde is van de 2 Hb artikelen (concept artikel oktober 2006 en de stellingen die geponeerd zijn in de RvSt procedure.</p> <p>Er wordt een uitvoerige toelichting verstrekt door TNO (J. Br) op de in de procedure ingebrachte zienswijzen van Hb met betrekking tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> -voorspelbaarheid van prognoses -betrouwbaarheid van parameters -meetbaarheid (nauwkeurigheid) <p>TNO heeft n.a.v. van de Hb opmerking geen aanleiding gezien haar advies aan SodM te moeten wijzigen en onderschrijft de stelling van Hb niet dat sprake zou zijn van een onaanvaardbaar risico bij toepassing van het door NAM gehanteerde Hand aan de kraan principe.</p>	
6	<p>Uitstaande punten:</p> <p>6.1-Verzocht wordt (HK) om inzichtelijk te maken hoe de NAM omgaat en om mag gaan met de gebruiksruimte voor gasproductie als die ruimte groter blijkt te zijn dan is verondersteld in het winningsplan en als de NAM die extra ruimte mag en gaat benutten wat betekent dat voor de gaswinning en de Waddenzee op de langere termijn.</p> <p>6.2-Reacties op aanwijzing Waddenzee als SBZ i.h.k.v VHR-richtlijn In deze aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen voor de betrokken SBZ's. Nader bespreken.</p>	<p>pW</p> <p>Allen</p>
7	<p>Volgende vergadering</p> <p>Datum: 10 januari 2008.</p> <p>Plaats: NAM, Assen</p> <p>Aanvang: 10.00 uur</p> <p>"mogelijk eerder indien cie leden het noodzakelijk vinden om n.a.v. opmerkingen op concept startdocument bijeen te komen.</p>	<p>Allen</p>

Aldus vastgesteld,
J. Hoogland (Vz) :
P. van de Water (Secr.) :
Datum : 10 januari 2008. getekend 17 april 2008.